

Nagrada
Evropske
unije za
književnost

OD ISTOG AUTORA

KAROTA
UZVIŠENOST

Darko
Tuševljaković

JAZ

■ Laguna ■

Copyright © 2016, Darko Tuševljaković
Copyright © ovog izdanja 2026, LAGUNA

JAZ

Sadržaj

Dođoh, videh, nešto poneh nazad . . . . . 9 (predgovor novom izdanju)	
JAZ	15
<i>O autoru</i>	195

1

I posle toliko godina Bogdana je budio prasak. Ovog puta su mu eksplodirale zenice i, kada je došao sebi, prešao je prstima preko kapaka da se uveri da ispod njih ipak ima nečega. Bio je prilično zadovoljan zaključkom: nalazio se u sve tri dimenzije, a i četvrta mu se postepeno vraćala dok se prevrtao po neudobnom, nepoznatom krevetu. Star čovek zna da je živ po tome što ga sve živo boli, palo mu je na pamet. I na isti način ume da razdvoji san od jave. U snu, ma koliko košmaran bio, bol ne postoji. On nastupi posle, na ovoj strani zida, ovde su mu izvori i ušća. Bol prožima dužine, širine i visine, i proteže se sekundama i godinama. Ta pomisao je trebalo da bude utešna jer je značila da su sve sanjane strahote bezopasne, ali Bogdana to ipak nije uspeo da oraspoloži. Protrljavši dlanom nos koji ga je svrbeo od hrkanja, podigao je kapke i na trenutak ostao slep. Radica je već rastvorila žaluzine i parče plavog neba zapretilo je da mu zaista iskopa očne jabučice. Osećao je osušen znoj na sebi, peckala su ga mesta natekla

posle ujeda komaraca. Bilo je teško odabrati dimenziju pogodnu za bežanje.

„Navuci bar zavesu“, promumlao je.

Apartmanska soba u kojoj su s mukom pregurali noć mirisala je na tečnost koja ih je ošamućivala i koju su morali da kupe čim su se raspakovali prethodne večeri, pošto usluga nije podrazumevala odbranu od krvopija. Ostrvo na koje su došli ne zaprašuje se, tobože da bi se zaštitili maslinjaci, ali niko nije postavio mreže preko prozora i vrata. Zato je u svakoj prodavnici u koju su ušli, pegavi poput tifusara, postojao zaseban raf sa sredstvima protiv komaraca, od kojih su najjeftinija koštala petnaest evra. Pederi grčki.

Radica je grejala vodu na pocrnelom rešou. Miris kafe se mešao sa mirisom tečnog insekticida i Bogdan je strgnuo čaršav sa sebe i pravo iz kreveta izjurio na terasu.

U apartmanu ništa nije valjalo, tu se fizički bol spajao sa duševnim. Damir mu je nedavno objasnio kako funkcionišu kompjuterski programi za ulepšavanje stvarnosti i pokazao mu šta mogu da urade sa, recimo, njegovom starom fotografijom iz vojske, ali kada su Radica i Bogdan u agenciji birali smeštaj, njemu nije palo na pamet da ništa od luksuza prikazanog na nacifranim prezentacijama neće zateći na licu mesta. Trošno, to je bila prava reč. Sve je bilo trošno. Kreveti su škripali i suviše lako klizili preko pločica postavljenih čak i u spavaćoj sobi, kao da je to klanica, a ne apartman. Kuhinja je bila toliko skućena da se frižider jedva otvarao, a među posuđem nije bilo šerpe. Šta su oni zamišljali, šta čovek da jede? Nije bilo šerpe, ali je zato u visećem elementu iznad sudopere stajao sekač za kuvana jaja. (Bogdan nije znao kako se to tačno zove,

---

pa ga je zvao sekač. Ono malo sranje sa žičicama koje pritisneš na jaja kako bi ih isekao na šnite. Šnicle. Kako god... Kome *to* treba?) I čajnik. Obezbedili su kojekakve specijalizovane naprave, a izostavili onu opšte namene – šerpu u kojoj možeš i skuvati čaj i obariti jaje. Čim su došli, Radica mu je rekla zašto je tako, ali Bogdan nije bio zadovoljan objašnjenjem. Otkud ona zna? A ni to da je ceo Krf, pa i Dasija, u kojoj su odseli, prevashodno namenjen turistima iz Zapadne Evrope, ponajviše iz Engleske i Holandije, nije mu se činilo realnim. „Gde su, onda, ti Englezi?“, pitao je, pokazavši rukom na kompleks apartmana koje su, sve do jednog, popunili Srbi. Kada su se iskricali iz autobusa, nekoliko saputnika se bacilo u bazen, a domaćin, sredovečan pogrbljen Grk u čijim je očima Bogdan video samo pare, pare, pare, razgalamio se i isterao ih iz vode. Zbunjeni putnici su u pustoj restoranskoj prostoriji sačekali da im se podele ključevi, kako bi, poput zatvorenika, u koloni pošli ka sobama. „Gde su ti Englezi?“, ponovio je tada, naslonivši se na zidani roštilj u toj zatvorenoj menzi, dok je Radica uspravljala preturene kofere. Prešao je prstom preko rešetke grila i pokazao joj savršeno čistu jagodicu. „Ovo niko nije palio mesecima. Godinama.“ Radica je slegla ramenima. „To je zato što im više ne dolaze Englezi. Vidiš da ni kuhinja ne radi. Neće da raspaljuju vatru za nas.“ Podigla je manji kofer i očima mu pokazala da preuzme veći. „Verovatno zato ne smemo ni u bazen“, dodala je i pošla ispred njega ka apartmanu. Pederi engleski, pomislio je.

Na terasi ga je zapahnuo topao vetar koji je dobijao zalet spuštajući se niz planinu ka moru. Mirisalo je na...

hlor iz bazena. Bogdan odmahnu glavom i skrsti ruke na grudima. Zašto su uopšte došli? Zašto je pristao na ovo letovanje usred sezone, u terminu koji je uvek izbegavao, čak i dok je službovao – a tada je bilo mnogo teže otići na odmor baš kad tebi odgovara. Pretpostavljeni su mu, doduše, uglavnom izlazili u susret. *Kapetan Bogomdan*, govorili bi i upisivali u kalendar dane koje bi on odabrao. *Kapetan Bogomdan može da ide na odmor kad god poželi*. Može da dobije čin majora, ali Bogdan je o tome prestao da razmišlja davno pre nego što je otišao u penziju. Nikad se nije mnogo opterećivao činovima. Napredovanje u službi bilo je Radičin fah, ali ona je prokleta i Bogdan je to znao. Evo i sad – ta kafa preti da mu pokvari dan. Kafa, sredstvo protiv komaraca, hlor, sekač za jaja, čajnik, nepostojeći Englezi, gramzivi Grci, celo ostrvo, previše blizu Albanije.

Bila je to njena ideja. Rekla mu je da treba da se sklone iz Beograda, makar na nedelju dana. I on je poverovao u ponuđeno rešenje, onako kako je poverovao Damiru da *Fotošop* menja izgled ljudi. Samo što to nije istina: ljudi se sami menjaju, sami od sebe prave nakaze. Ne treba im kompjuterski program za to. *Kad je on mogao da ode, možemo i mi*, pomislio je tada i pustio Radicu da odabere odredište. Naravno da je odabrala more. *Krf*, rekla je, *gde cveta limun žut*. S vremenom je shvatio koliko su poseban soj ti ljudi potekli iz krša. Ni sa čim se ne da uporediti razmišljanje onoga ko je celo detinjstvo proveo okružen sivilom. Kamen sa golih brda preti da se preseli u čoveka, ispuni ga kao onog vuka u basni sa jarićima i povuče ga ka dnu. Bogdan nije smatrao da je Radica dotakla dno, zato što nije znao gde bi to dno trebalo da se nalazi. Veći

---

strah u njemu je izazivala pomisao da dna uopšte nema. Tada se pitao da li je sve što njih dvoje rade, te davno iscrtane šeme po kojima su se primicali i udaljavali jedno od drugog, samo bauljanje u snu lišenom dimenzija i smisla.

Sredstvo protiv komaraca mirisalo je na limun. Sada je i kafa imala tu aromu. Toliko o slavnom Krfu. Danas je sve lažno. Ljudi su lažni, mirisi su lažni, ostrva su lažna, ma koliko visoku grbu nosila na leđima. Grbu koja zaklanja sunce. Pantokrator. Ko uopšte dade jednom brdu takvo ime? Kao neka poljska mašina. *Idem, Radice, da preorem njivu pantokratorom.*

Bogdan se zagledao u more, udaljeno oko pola kilometra od kompleksa s bazenom. Tamo dalje, ka Albaniji, svetlucalo je na suncu kao da je presvučeno celofanom, ali plićak Dasije bio je u senci. Bogdanu se nije ulazilo u zaliv čiju je vodu mreškao vetar; delovala je hladno, a pesak koji se beleo na dnu mogao je biti i živ, spreman da proguta celog čoveka. Ako se moglo verovati Radici, ovde ga niko ne bi izvukao na suvo, jer ga meštani, uprkos tradicionalnom grčko-srpskom prijateljstvu, ne bi razumeli. Vikao bi „Upomoć!“, a ne „Help!“ niti „Hilfe!“. Kad konačno bude provirilo iznad Pantokratora, sunce će upeći i Bogdan će joj predložiti da se danas ne spuštaju do plaže. Ionako su suviše umorni od puta. Uveče bi mogli da prošetaju mestom, ali ništa više od toga. On nije bio čovek iz kamena. Rođen je u njivi, izašao je iz plodnog tla Šumadije, što ga, doduše, najčešće nije činilo ni pametnijim, ni mekšim. Kada su se tek upoznali, šalili su se da će razlike između njih doprineti vezi, da će se pomoću njih još čvršće spojiti u onome što dele. Možda je to nekad bila istina, ali Bogdana je, kao i kada su posredi bile granice

zajedničkog sna, više mučila pomisao na to da sličnosti i poklapanja uopšte nema.

„Za pola sata treba da budemo u zajedničkoj prostoriji“, dobacila je Radica iz sobe, srknuvši kafu. „Doći će turistička predstavica da nas upozna sa aranžmanom. Ima nekih izleta, videla sam na oglasnoj tabli. Paksos, Antipaksos. Ide se i na Vido. Možda...“

„Možda bismo mogli da preskočimo tu govoricu“, rekao je Bogdan, okrenuvši leđa moru. Dočekao ga je pogled na padinu i vetar mu je udario pravo u lice. Opet je osetio pritisak u očima, pretnju da će nešto u njemu buknuti. Znao je da uzalud negoduje. Ušao je u sobu, zadržavši dah kako bi izbegao neprijatne mirise. Zatvorio se u kupatilo i presvukao u pristojnu odeću. Kada je Radica ispila kafu, sišli su u prizemlje. Tamo se nekoliko gostiju već beše okupilo oko roštilja i nepostavljenih stolova za ručavanje, i Radica je među njima prepoznala par koji je tokom puta od Beograda do Krfa sedeo sa druge strane prolaza u autobusu. Na pauzi kod Predejana je prozborila reč-dve s njima, dok je Bogdan olakšavao bešiku u motelu. Kada je autobus napustio parkiralište, prenela mu je da su to Tanja i Zoran Simović i da i oni idu u Dasiju. Gospodin je čak bio vojno lice u penziji, poput Bogdana. „Divno“, rekao je tada, zatvorivši oči da izbegne mučninu. Sada, dok je stajao među pospanim turistima i čekao turističku predstavnicu, shvatio je da je to bio prvi znak: upozorenje da je trebalo ostati kod kuće. Ali nije ga prepoznao na vreme i sad je bilo kasno. Radica je već časkala sa tim Zoranom i njegovom znatno mlađom gospođom, mašući Bogdanu tašnom da priđe, na šta je on odmahnuo rukom

---

i zauzeo sto nasred prostorije, na bezbednoj udaljenosti od njih. Radica mu se ubrzo pridružila s kartom Krfa koju su joj poklonili novi poznanici.

„Kakav si...“, zamahnula je tašnom kao da će ga klepiti po glavi. „Odseli su u apartmanu do našeg. Gledaćemo ih nedelju dana. Što se ne bi, za promenu, oraspolio? Valjda smo zato došli.“

„Nismo zato došli“, rekao je Bogdan, jer je znao da će je to učutkati. Doduše, oprezno je pogledao u tašnu, koja mu je oduvek ličila na ružnog i loše dresiranog psa, vazda spremnog da zalaje. Imala je prgavu njušku i, kad god bi Radica otkopčala metalne čeljusti, Bogdan se plašio da će ka njemu pokuljati žuč koju je gazdarica nataložila u mraku kožne utrobe. Sada mu se, na sreću, činilo da nema bojazni od sličnih izliva nežnosti. Tajne koje je tašna krila bile su bezbedne iza te podsmešljive grimase.

Čim se pojavila, turistička predstavnica je osvojila publiku maslinastim tenom i prozračnim osmehom, pa su joj odmah oprostili pola sata zakašnjenja. Posedali su za stolove, razdeljeni u ekipe kao da se spremaju za kviz, i preplanula lepotica je započela besedu o ostrvu, o njegovim znamenitostima, o slavnom engleskom piscu koji je živeo u blizini i pisao o mediteranskim lepotama, o tvrđavama koje vredi posetiti, letnjikovcu habzburške kraljice Sisi, maslinama i kišnim zimama, najvišem vrhu i njegovom moćnom predajniku, najvećem na ostrvu. O tome kako će na Vidovdan biti organizovan odlazak na ostrvce Vido i poseta plavoj grobnici... Bogdan je posle nekoliko minuta prestao da sluša. Grupa mlađarije sedela je za susednim stolom i čavrljala. Odmahnuo je glavom i otpuhnuo.

„Čuješ li šta ovi baljezgaju?“

Radica je razgledala kartu ostrva raširenu preko stola.

„Ne. Šta?“

„Kažu da je Vidovdan dobio ime po ostrvu Vidu.“

Podigla je pogled i trepnula.

„Tada je bio onaj ustav, zar ne?“

Opet to: osećaj da mu se očne jabučice pune vazduhom, da će eksplodirati. Ljudi su postavljali pitanja; te koliko se putuje do grada Krfa, te kada tačno polazi autobus, te koliko će biti vremena za šoping, gde se u Dasiji dobro jede i koliko košta rentakar za jedan dan, i Bogdan je pokušavao da smisli nešto što bi nateralo predstavnicu da mu posveti malo pažnje – možda neko nezgodno pitanje, recimo: „Koliko para uzimate da preporučujete restorane po ostrvu?“ – ali pored sebe je sve vreme osećao Radicu, nadvijenu nad kartom kao da istražuje mapu zakopanog blaga kojoj nedostaje ključni deo sa oznakom X. Jadna je to misterija, brdo koje viri iz mora, opasano magistralom. Ne možeš da se izgubiš. Kud god da pođeš, završićeš na istom mestu. Gde je tačno nastao problem? Zašto je uopšte prihvatila kartu, kao da se njih dvoje neće sami snaći među maslinama i čempresima? Prvo pravilo: orijentiši se prema istaknutim toponimima. Ovde je to bar lako. Nije moguće prenebreći ga. Baca ceo zaliv u senku.

„Može li se stići kolima do Pantokratora?“

Bogdan nije odmah shvatio da je pitanje postavila Radica. Kažiprstom je upirala u kotu koja je obeležavala vrh.

„Ko kaže da ćemo iznajmiti kola?“, šapnuo je. „Sve i da ih iznajmimo, nemam nameru da se pentram tamo.“

Radica preklopi njegovu šaku svojom da ga učutka. Automobili su prihvatljivi, savetovala je predstavnica, ali

---

svakako ne treba iznajmljivati skuter ako mislite da istražujete više delove ostrva, jer su te mašine slabe i znaju da zakažu na uzbrdicama. „A, verujte, odozgo ima noge da vam otpadnu do plaže, iako je nizbrdo.“ Neko je dobacio nešto o skakanju u more i svi su se nasmejali.

Bogdan izvuče šaku ispod Radičine i uze kartu Krfa, pa je pažljivo smota i odloži u džep košulje. Radica stisnu uglove usana. „Onda ćemo ići na Vido“, rekla je i ustala toliko naglo da se stolica srušila. „Sutra ću nas prijaviti.“

Bogdan je ostao da sedi među turistima koji su ga gledali kao da je nešto skrivio i u tom trenu mu je glava opet eksplodirala.

Došao je sebi na drugačijem mestu, na poljani raspolućenoj betonskim rovom iz kojeg su virile glave nalik na glave mrava. Obazreo se i video uplašena ali znatiželjna mlada lica, i jedno među njima koje se posebno isticalo. Nešto u tom pogledu brinulo je Bogdana, ali pomislio je da mu se samo učinilo zbog sunca koje mu je tuklo u oči i jakog mirisa istumbane, prekopane zemlje oko njih. Bilo je rano za konačne procene; posle mesec dana, svi su mravi još nalik jedan na drugog. „Ovamo“, čuo je svoj glas. „Iza zida.“ I mravi su ga poslušali, osim onog koji je ostao da gleda u njega. Bogdan je naglo povio glavu ka grudima da se zakloni. Kada ju je podigao, nad njim se nadnosila Radica, a Zoran Simović, oficir iz autobusa, spuštao mu je dlan na čelo i širio mu kapke palcem i kažiprstom, zagledajući mu zenice kao ludaku.

„Ne bih rekao da je sunčanica. Možda je dehidrirao ili mu je pao pritisak. Ako biste imali malo kafe, zaslađene...“

Bogdan zatrepta kako bi se oslobodio tuđih prstiju. Pridigao se i shvatio da leži na krevetu, u apartmanu. Pored kreveta se nalazio njegov kofer, otvoren, prepun gaća, čarapa, žileta, lekova, konzervi paštete i kesâ sa testeninom koje su poneli kako bi uštedeli na hrani. Da li je komšija iz susednog apartmana zaista morao sve to da vidi? Zašto ga je Radica pustila da uđe?

„Zar vi niste vojno lice?“, upitao je, lupivši nadlanicom podignuto krilo kofera, koje se spustilo uz tresak. „Zar su vas na akademiji učili da lečite ljude?“

Radica priđe noseći šoljicu podgrejane kafe.

„Da mi se pila, popio bih je jutros.“ Odgurnuo je tacnu. Šoljica se zatresla u Radičinim rukama. „Ne razumem šta tražite ovde“, obratio se uljezu.

„Jesam vojno lice i, da, na akademiji su nas učili da lečimo ljude. Zato se i zove Vojnomedicinska. A ovde sam zato što ste se onesvestili u trpezariji, pa me je gospođa zamolila da pomognem.“

Bogdan je trepnuo.

„Koja vam je specijalizacija?“

„Endokrinolog.“

Bogdan frknu, pa preuze od Radice šoljicu, koja je i dalje mirisala na insekticid.

„I moja baba bi preporučila slatku kafu.“

Radica je zaustila nešto da kaže, ali se pred otvorenim vratima apartmana pojavila lekareva žena, u pratnji vlasnika.

„Pokušavam da mu objasnim da gostu nije dobro, ali on neće ni da čuje za ambulantu.“

Lekar se odmaknu od Bogdana.

„Nema potrebe za ambulantom, ali ako domaćin ima babu...“

Tanja je zbunjeno širila ruke dok je Grk frfljao na svom nerazumljivom jeziku. Bogdan mu pokaza da produži i Grk se hitro udalji tremom, zadovoljan time što neće doći do ozbiljnije medicinske intervencije.

Tanja zatvori vrata apartmana za sobom.

„Ne razumem.“

Bogdan oseti da mu pritisak u glavi popušta.

„Vaš suprug je maločas primenio tehniku disanja usta na usta na meni i mogu vam reći da ste dobro prošli. Njegovi poljupci vraćaju iz mrtvih.“

Četvoro ljudi u apartmanu na trenutak je ostalo nemo, a onda se endokrinolog nasmejao.

„Vidim da će ovo biti zanimljivo letovanje.“

Pružio je ruku Bogdanu, koji je prihvati mlitavije nego što vojnički običaj nalaže.

„Tome se raduje samo onaj ko od letovanja traži uzbuđenje“, uzvratio je i pogledao Radicu. Ona je virnula u Tanju, a Tanja je pogledala u svog muža, koji je spustio oči ka polupraznoj šoljici kafe na noćnom ormariću.

„Jeste li primetili da kafa ima čudan miris?“, upitao je doktor Zoran.

Bogdan i Radica tog prvog dana nisu otišli do mora, čak ni da osmotre zaliv izbliza, niti su se spustili na korzo. Ostali su na širokoj terasi koja je okruživala kompleks i gledali s visine u plavetnilo. Radica je nekoliko puta uzdahnula i Bogdanu se gadio taj samosažaljivi zvuk. Komšije iz susednog apartmana su se nakratko povukle u svoje odaje, pozvavši ih pre toga u večernju šetnju, što je on glatko odbio, te su njeni uzdasi sadržali dodatnu dimenziju – govorili su mu da je namćor ili, još gore, šonja,

i da je penzionisani medicinar, sa svojom dvesta godina mlađom ženom i nadmenim osmehom na licu, pažljiviji od njega. On večeras izvodi svoju fuficu u neku od krfskih bašta namenjenih nepostojećim Englezima, a Radica se za to vreme drži za ogradu koja odvaja apartmane od ostatka sveta, kao da je životinja zatočena u kavezu.

Kada je mrak pao u uvale ispunjene kućama za izdavanje, hotelima i nizovima slamnatih suncobrana nalik na dugmad kojom se more spojilo s kopnom, Bogdan joj je prišao i spustio joj ruku na rame. Uzdahnula je setnije i konačno odvojila pogled od čempresa, odmakavši se od ograde vidikovca. Na trenutak mu se učinilo da ona ipak sve razume, da shvata situaciju u kojoj su se našli bolje od njega, jer on je bio sav zbunjen i ukočen, ometen vetrom koji je celog dana brisao s planine i mirisima na koje nije navikao, i, da je časak potrajao malo duže, možda bi joj nešto rekao – nije tačno znao šta, mada su mu se po glavi motale fraze zahvalnosti koje je samo trebalo uobličiti da ne budu detinjaste i banalne – međutim, Radica se izvukla iz njegovog zagrljaja i ćutke odšetala do ruba bazena. Čučnula je i prstima uznemirila površinu vode koju nisu smeli da koriste.

„Treba uključiti aparat protiv komaraca“, rekla je i pošla ka apartmanu, počastivši ga još jednim uzdahom, koji se začas rasplinuo među krošnjama okolnih maslinjaka.

---

sam htela, ne bih uspela. Čitali smo misli jedno drugom, sećaš se?“

Poželeo sam da joj kažem da se suviše dobro sećam svih detalja.

„Ali onaj stroboskop, batine... Kako je smeo?“

„Svetlo, trava koju je nabavio, tipovi koje je provoci-
rao...“ Katarina je odjednom živnula, kao da je sve vreme
čekala da se vratimo na konkretne događaje. „Sve su to
bili nadražaji neophodni za odlazak. Tako mi je govorio.
Čitao je o svemu tome još dok je pokušavao da se vrati u
sobu. Neophodni su mu bili stimulansi, nešto što će uticati
na rad mozga, 'izmeniti funkciju' – mislim da je tako to
nazvao. Ali osnovni preduslov je bio unutrašnji poticaj.“
Pokazala je kažiprstom svoju slepoočnicu i opisala krug
oko nje kao da ukazuje na ludost, svoju ili tuđu. „David
je imao epileptične napade, a ja sam imala kuglu veličine
oraha koja me je pritiskala i pritiskala. Spaciokompresivni
sindrom. Mislim da smo u ono vreme svi u većoj ili ma-
njoj meri patili od njega, ali mene je proganjao toliko da
više nisam mogla da treniram. Bolela me je glava, povra-
ćala sam, ali David me je ipak vodio na jezero – i zaista,
tu me je bolelo manje. Sevalo mi je pred očima, ali ja sam
ipak stala na led.“

I dalje nisam znao šta da kažem. Da li nekome ko je
nadigrao smrt uopšte znače reči utehe ili pohvale? Otpio
sam gutljaj kafe i nastavio da slušam.

„Ali te večeri se sve spojilo u meni. Čula su mi ek-
splodirala i osetila sam kako lebdim iznad tela, koje je
i dalje sedelo na krevetu, tamo, u dimu. Kretala sam se
ka plafonu, zaslepljena treperavim svetlom. A onda je
treptanje prestalo i iznad sebe, nadohvat ruke, videla

---

sam vrata. Zamisli vrata, velika, drvena, postavljena na plafon. To sam videla. Posegla sam za kvakom i otvorila ih. Ušla sam.“

Tamo ju je čekao on. Stajao je nasred sobe i smešio se. Pokazao je rukom oko sebe, da se pohvali carstvom, i ponudio joj da sedne na fotelju iza njega. Bila je presvučena crvenim štoфом s belim tufnama, ličila je na ogromnu gljivu muharu – ili na Katarininu zimsku kapu. Znala je da ju je tu postavio zbog nje. Ostatak sobe je delovao začuđujuće staromodno, ali ona se zapitala šta je, zapravo, očekivala. Stereo-uređaje, kompjutere, nameštaj od aluminijuma i stakla? Uzvratila je osmehom i prihvatila poziv da sedne. Ispred nje se prostirao zid ispunjen slikama, među kojima je prepoznala dva Van Goga, jednog Goju, malu Matisovu studiju. U uglu se nalazila polica s knjigama i po njihovom izgledu se videlo da su veoma stare i mnogo puta pročitane. Htela je da ga pita ima li među njima originalnih rukopisa, ali nije se usuđivala da progovori. Nije znala ima li na tom mestu zvuka, da li bi vazduh uopšte prostrujao njenim glasnim žicama. Zidove levo i desno od fotelje prekrivali su grimizni zastori čiji su se nabori presijavali pod svetlošću lampi postavljenih iza nje. Bilo je tu još predmeta, drvenih i porcelanskih ukrasa, svećnjaka, pribora za pisanje; videla je drvenu škrinju ukrašenu intarzijama koja je izgledala kao nešto što bi pirati oteli sa trgovačkog galeona, videla je plastičnu maketu *Enterprajza*, dugačku skoro metar, punu detalja. Videla je keramičku statu belog konja s krilima. Videla je ofucanu fudbalsku loptu. Bila je to dečja soba, radna soba

odraslog čoveka i sobičak neke usamljene babe. Ponovo je pogledala u slike i sada se među njima nalazio jedan Klimt. David je seo na naslon fotelje.

„Nisam bio siguran voliš li više *Poljubac* ili neku od *Judita*.“

Predmeti kojima je ispunio sobu kao da su upijali oštrinu njegovog glasa i Katarina se naslonila na njegov bok, ali on se izmakao i odozgo se zagledao u nju. Nisu bili u vakuumu. Jedva osetna vazдушna struja provukla je prste kroz tamne zastore.

„Kako donosiš sve to?“, upitala je pljačkaša koji joj je pokazao svoj štek.

Rekao joj je da zatvori oči i ona ga je poslušala.

„Zamisli crnog psa, većeg od najvećeg psa kojeg si ikad videla, i ja ću ga uvesti u sobu.“

Zvučalo je sasvim jednostavno, kao u bajci. Zamisliš – i to se ostvari. Setila se vučjaka koji ju je prepao jednom davno, dok je bila mala. Zvao se Bleki i živeo je u komšijskom dvorištu. Svakog dana je prolazila pored te ograde, ali tog jutra joj je palo na um da pređe dlanom preko metalnih šipki od kojih je bila sastavljena. Potrčala je, pustivši prste da dobuju po kovanom gvožđu. Dopala joj se ta vibracija. Potrčala je u suprotnom smeru, prislonivši sad drugu ruku na ogradu. Za crnog bauka je to bilo previše. Zaleteo se preko dvorišta i...

Nešto je zarezalo ispred njenog nosa. Otvorila je oči i ugledala ogromnu crnu glavu koja je samo izdaleka ličila na pseću. Nijedan pas nije mogao imati tolike oči, tolike zube, tolike nozdrve. Bio je to medved od psa i David ga je držao na povocu koji ni čivavu ne bi sprečio da napadne.

Katarina se utisnula u naslon fotelje, ali i dalje je bila previše blizu čudovišta. Nanjušivši njen strah, pas je zalajao i pena mu je izbila na usta. Osetila je njegov dah na sebi.

„Skloni ga“, promucala je. „Ubiće me.“

David je odmahnuo glavom.

„Moraš ga umiriti“, nadglasao je zver. „Pruži ruku k njemu. Dodirni mu dlaku.“

Njen um je odbijao da sledi uputstva. Imala je utisak da ih David izgovara na nepoznatom jeziku. Bila je svesna samo zuba i laveža. Škljocanja golemih čeljusti.

„Bleki...“ Šapatom je pokušavala da umiri psa mokrog od želje da je rastrgne. „Bleki, nemoj...“

Začkiljila je još jednom da proveri drži li David taj tanani povodac, a onda je pružila ruku. Prsti su joj drhtali, ali životinja nije obratila pažnju na periferne pokrete: i dalje je piljila pravo u Katarinu, kao da ju je nešto na njenom licu posebno izazivalo i ljutilo. To je nju ohrabrilo da usmeri prste ka crnom uhu čija se dlaka presijavala poput somotskih zavesa. Iako joj je nekoliko kapi pljuvačke kanulo na podlakticu, nije ustuknula. Nije ni imala kud. Naslon je bio previsok da bi se prebacila preko njega, a ostatak sobe je ispunjavalo golemo telo psa.

„Pomiluj ga“, rekao je David. „Neće ti ništa. Reci mu nešto, umiri ga.“

Osetila je oštru dlaku pod svojim jagodicama. Osetila je toplu kožu ispod nje. Pas je drhtao, kao i ona, bio je napet, možda zapravo uplašen. Možda je zato toliko lajao. Spustila je dlan na uvo i zagladila dugu dlaku. Vučjak je i dalje lajao, ali to više nije bio grlen ropac od kojeg se treslo sve u sobi. Nastavila je da ga miluje, čak se malo izvukla iz naslona i spustila ruku na vučjakov vrat.

„Tako... Polako, ne boj se. Tako, tako...“

Bleki nije posegao za njenom rukom. Njegova galama sada kao da je bila stvar ponosa, a ne izražavanje želje za klanjem. Tišine između kevtaja su se produbile i Katarina je morala da se nagne još malo kako bi nastavila da ga mazi. Nije više drhtao, osetila je da mu se sviđa njen dodir. Polako se spustio na zadnje noge. Još neko vreme je režao, a onda je i režanje utihnulo. Kad ga je bolje osmotrila, shvatila je da uopšte nije toliko velik. Možda je bio malo veći od vučjaka, možda ni toliki. Zapravo, sad joj se činilo da je Bleki bio veći od njega. Pogledala je u Davida, u čijoj ruci povodac kao da se produžio. Nasmejala se.

„Nije tako strašan.“

Vratila je pogled na psa. Glupost, pa nije veći od crne pudle. „Ne znam šta mi bi“, dodala je i shvatila da to uopšte nije pas, već lep crn mačor, koji je gleda s poda pametnim zelenim očima.

David je skinuo povodac s njegovog vrata, čučnuo i počeo iza uva ljubimca koji je preo.

„Za tebe je. Lepo će se slagati uz sliku i fotelju.“

„Nisam mogla čudu da se načudim“, kazala je Katarina, zatraživši od konobarice čašu vode. „Počela sam da se smejem kao blesava. Ustala sam i oprtčala krug oko fotelje. Pružila sam dlan, kao onda ispred Blekijeve kapije, da dodirnem svaki predmet u sobi.“

Kada je čaša s vodom stigla, iskapila ju je. Ono što je u njoj nekoliko minuta ranije živnulo sad se ugasilo, kao da je svojim raspoloženjem pratila smenu dana i noći. Odložila je čašu na sto i namrštila se.